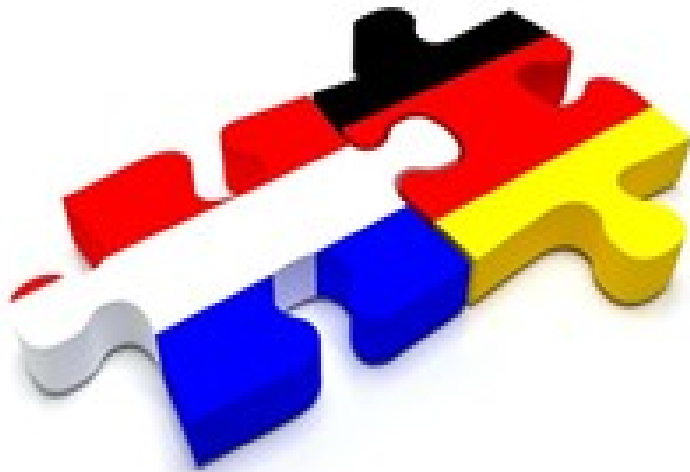

SAMENWERKEN AAN EEN DUURZAME EN AANTREKKELIJKE GRENSREGIO

Duitslandagenda gemeente Emmen

Inhoudsopgave

Voorwoord

- 1. Aanleiding**
- 2. Samenwerken aan een duurzame en aantrekkelijke grensregio**
- 3. Beleidsomgeving**
- 4. Speerpunten en opgaven Duitslandagenda**
- 5. Instrumenten**
- 6. Rollen gemeente**
- 7. Zichtbaarheid en profilering**
- 8. Financiering Duitslandagenda**

Bijlage 1: Mijlpalenoverzicht

Voorwoord

Voor u ligt de Duitslandagenda van de gemeente Emmen.

De gemeente Emmen is een grensgemeente en van oudsher zijn er verbindingen over de grens. We maken in economisch en sociaal-maatschappelijk opzicht deel uit van een grotere grensregio. De dichtheid in onze grensregio is anders dan in de meer zuidelijke grensgebieden.

Toch zien we kansen om nog meer samen te werken en te verbinden.

Samenwerken met als doel het realiseren van een duurzame en een aantrekkelijke grensregio, waar de brede welvaart voor de inwoners is versterkt.

Dit doen we via grensoverschrijdende netwerken en via projecten. We zijn lid van de Eems Dollard Regio en hebben met het Rijnland Instituut een uniek kennis- en expertisecentrum op het gebied van grensoverstijgende samenwerking in de gemeente.

Een bereikbare grensregio en een 360-graden arbeidsmarkt zijn thema's waarvoor we al lange tijd samenwerken. De verdubbeling van de wegverbinding E233 en de spoorlijn Emmen-Coevorden-Rheine zijn noodzakelijk voor de economische structuurversterking van onze regio en gemeente. Met Kreishauptstadt Meppen maken we ons sterk voor de E233 onder meer in de Stedenkring Zwolle-Emsland en willen we verdere samenwerkingsthema's verkennen. De samenwerking rond de grensoverstijgende arbeidsmarkt is ingegeven door de wens te werken vanuit een 360-graden blik. We staan voor gezamenlijke opgaven om personeel te behouden, op te leiden en aan te trekken. Maar ook de energietransitie en de digitalisering zijn thema's die aan beide zijden van de grens actueel zijn.

Met Stadt Lingén was in het voorjaar 2019 een eerste bestuurlijke uitwisseling. In 2024 is een gezamenlijk Strategiepapier opgesteld om te komen tot een duurzame en slimme grensregio. Voorjaar 2025 bij het 1050-jarig bestaan van Stadt Lingén zullen we met de ondertekening van een Letter of Intent onze samenwerking opnieuw bevestigen.

In toenemende mate werken we samen met Duitse partners aan maatschappelijke opgaven. Er zijn veel kansen maar om ze te verzilveren is het nodig om focus te houden. Daarom is deze Duitslandagenda opgesteld, om richting te geven aan onze inzet bij de grensoverstijgende samenwerking.

Emmen, 15 mei 2025

Wethouder Raymond Wanders
Portefeuillehouder Duitslandsamenwerking

1. Aanleiding

De huidige activiteiten van de gemeente Emmen met Duitse partners zijn gebaseerd op de Notitie Buitenlands beleid uit 2019. Er is geen aparte Duitslandagenda. De Notitie Buitenlands Beleid gaat uit van het realiseren van economische doelen in brede zin. Daarbij valt de samenwerking met Duitse partners onder het proactieve beleid. Inmiddels zijn we meerdere jaren verder en is een aantal ontwikkelingen aanleiding tot het opstellen van een Duitslandagenda:

- de herijking van de EU-strategie gemeente Emmen 2024-2028;
- de ontwikkelingen in de grensoverstijgende netwerken waarin de gemeente Emmen deelneemt;
- de voorbereiding van een nieuwe provinciale Duitslandagenda;
- de Regio Deal II met als flankerend thema: 'grensontkennend werken';
- de behoefte aan meer focus en zichtbaarheid bij de uitvoering van de Duitslandactiviteiten;
- de behoefte aan coördinatie bij alle contacten en samenwerking met Duitsland.

2. Samenwerken aan een duurzame en aantrekkelijke grensregio

Emmen is een grensgemeente en grenst aan Duitsland. Van oudsher zijn er verbindingen over de grens. Emmen neemt actief deel in grensoverstijgende netwerken zoals de Eems Dollard Regio, GROS Noord-Nederland en functionele netwerken als de Stedenkring Zwolle-Emsland en het Rijnland Instituut. Daarnaast zijn er diverse projecten met Duitse partners. Steeds staan in onze grensoverstijgende samenwerking de economische doelen, de beleidsprioriteiten op economisch gebied van de gemeente Emmen centraal.

Naast economische thema's zijn er andere thema's die in de grensregio spelen en waarbij behoefte is aan afstemming c.q. samenwerking in de grensregio, zoals ondermijning, gezondheidszorg en mobiliteit.

In de huidige situatie worden deze door de vakinhoudelijke teams opgepakt en is er geen directe relatie met de Nota Buitenlands Beleid.

In de grensregio gaat het ook om "Naoberschap/Nachbarschaft", zoals het relatiebeheer met de Duitse buurgemeenten, de Stedenband met Georgsmarienhütte en de Beleidsregel Subsidieverlening Stimulering Internationale Bewustwording gemeente Emmen (in 2024 herzien) voor uitwisselingen over de grens.

Daarom verbreden we de Duitslandagenda tot alle contacten en alle samenwerking met Duitse partners. Hiermee houden we zicht op alle grensoverstijgende relaties en de gemeenschappelijke inzet vanuit de gemeente Emmen voor een duurzame en aantrekkelijke grensregio.

De centrale doelstelling van deze Duitslandagenda is: "We streven naar een duurzame en aantrekkelijke grensregio, waar de brede welvaart voor de inwoners is versterkt. Daarbij verscherpen we de inhoudelijke focus en regelen de coördinatie op alle contacten en samenwerking met Duitse partners vanuit de portefeuille Duitslandsamenwerking".

Afgelopen jaren zijn goede verbindingen gelegd en komende jaren blijven we investeren in duurzame relaties maar we willen daarnaast ook meer concrete resultaten realiseren binnen de grensoverstijgende samenwerking.

Gelet op de ontwikkelingen in de diverse grensoverstijgende netwerken is er behoefte aan meer focus bij de activiteiten met Duitsland. Daarbij bepalen we scherper de rol van de gemeente. Ook willen we de samenwerking met Duitsland beter borgen in de gemeentelijke organisatie en deze meer zichtbaar maken voor de gemeenteraad en voor externe partners.

Omdat ontwikkelingen snel gaan kiezen we voor een dynamische Duitslandagenda. Dynamisch in de betekenis van snel aanpasbaar aan nieuwe ontwikkelingen en vragen.

3. Beleidsomgeving

Deze Duitslandagenda is te positioneren als uitwerking van de Kadernota Economie.

De Strategienota gemeente Emmen krijgt vertaling in de Kadernota Economie. De Strategienota stelt: “We zetten in op regionale samenwerking met Duitsland, om het halen van energie- en klimaatdoelstellingen in 2030 dichterbij te brengen. Dit doen we onder andere door het opzetten en uitvoeren van projecten op het gebied van duurzame energie”.

De Kadernota Economie beoogt een “duurzame en veerkrachtige economie met impact” te realiseren. Een economie waar evenwicht is tussen economische groei, ecologisch milieubehoud en sociale rechtvaardigheid om een gezonde en welvarende samenleving te creëren voor huidige en toekomstige generaties. Daarbij werken we samen met ondernemers, onderwijs en onderzoekinstellingen. Circulariteit, energie, impact en digitalisering staan daarbij centraal.

Voor de Duitslandagenda zijn ook relevant: de Research- en Innovatiestrategie (RIS3) voor Noord-Nederland 2021-2027, Strategie Noord 2020+ Eems Dollard Regio, de Samenwerkingsovereenkomst Noord-Nederland & Nedersaksen, Regio Deal II Zuid en Oost Drenthe en het Ontwikkelperspectief Zuid- en Oost-Drenthe/Nationaal Programma Vitale Regio's. En de onlangs vastgestelde derde Duitslandagenda van de provincie Drenthe.

RIS3 stelt de grote transitie centraal: van een lineaire naar een circulaire economie, van fossiele naar hernieuwbare energie, van zorg naar (positieve) gezondheid en van analoog naar digitaal. Levenlang ontwikkelen, krachtig ondernemerschap en digitalisering/innovatie zijn de uitdagingen voor Noord-Nederland. Grensoverschrijdende samenwerking is daarbij een middel, ook voor de doorsnijdende thema's onderwijs, arbeidsmarkt en connectiviteit. RIS3 vormde input voor de Strategie Noord 2020+ van de Eems Dollard Regio waar de strategieën uit de grensregio zijn geïntegreerd. Met als doel versterking van de welvaart, levenskwaliteit en sociale en economische integratie in de Eems-Dollard Regio. Thema's zijn onder meer: versterking van de concurrentiepositie en het economische profiel van de regio, ontsluiting van de innovatieregio voor het mkb, digitalisering als kans, energietransitie, overgang naar een circulaire economie en het tekort aan arbeidskrachten tegengaan en een grensoverschrijdende arbeidsmarkt ontwikkelen.

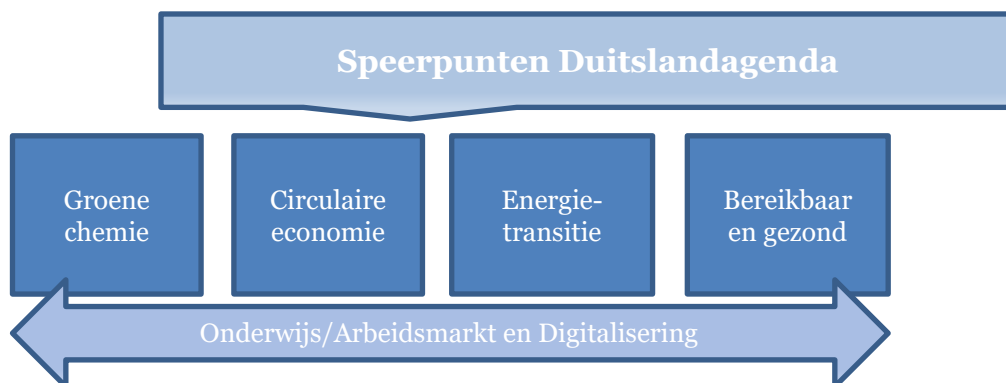
Deze thema's zien we terug in de Samenwerkingsovereenkomst Noord-Nederland met Nedersaksen waarin de vier Noordelijke provincies hun samenwerkingsambities met Nedersaksen hebben vastgelegd en werken aan vier thema's: circulaire economie, energietransitie, onderwijs en E-ticketing. Een vijfde thema, gezondheidszorg, is in onderzoek.

Er is ook op andere terreinen samenwerking nodig om een duurzame en aantrekkelijke grensregio te worden. We sluiten aan bij het flankerend thema “Grensontkennend werken” in de Regio Deal II. Samen met de partners in de Regio Deal werken we aan een 360-graden leefomgeving via de vier ontwikkelingslijnen in de Regio Deal: Levenlang ontwikkelen, Zorg en Welzijn, Economische Structuurversterking en Aantrekkelijke Regio.

In de grensregio zien we bij de Duitse partners belangrijke ontwikkelingen rond de waterstofproductie en energietransitie. In de Zukunftsregion Ems-Vechte wordt gewerkt aan het regionaal innovatievermogen onder meer door ontwikkeling van een Campus voor een beroepsonderwijs (nieuwe technologieën) en de ontwikkeling van een innovatiecluster Energie. De EmsAchse omvat diverse netwerken, waaronder het Kunststoff Netzwerk EmsAchse. Dit voorjaar presenteerde de EmsAchse een spoorvisie waarin ook het belang van de Nedersaksenlijn is opgenomen voor de ontsluiting van de gehele grensregio. Een thema dat bij overheden, bedrijven, onderwijsinstellingen actueel is, is het toekomstbestendig opleiden en zorgdragen voor voldoende personeel. Tenslotte, de Landkreis Emsland werkt aan een Niederlande-agenda, een van de eerste Landkreise met een dergelijke agenda met diverse aanknopingspunten voor samenwerking.

4. **Speerpunten en opgaven Duitslandagenda**

Aansluitend bij de doelen van het economisch beleid en de speerpuntsectoren voor de gemeente Emmen, kiezen we de volgende speerpunten:

Hiermee geven we invulling aan het ‘Samenwerken aan een duurzame en aantrekkelijke grensregio’. De Duitslandagenda is geen beleidskader, maar een vorm van facetbeleid. Duitslandsamenwerking kan op alle beleidsdomeinen plaatsvinden en zal altijd aansluiten bij de specifieke beleidsdoelen van het beleidsdomein. De speerpunten van de Duitslandagenda sluiten aan bij de economische beleidsspeerpunten en de speerpunten in de Europastrategie. Het speerpunt ‘Gezond’ sluit aan bij de RIS3 waarin positieve gezondheid/Healthy aging speerpunt is. Het sluit ook aan bij de vierde tak van Greenwise Campus (zorg en technologie). De andere takken binnen Greenwise Campus zijn: energie, circulaire economie en groene chemie.

Komende periode zetten we ons primair in voor deze speerpunten waarbij onderwijs/arbeidsmarkt en digitalisering als doorsnijdende beleidsthema’s worden opgepakt.

Om onze doelen te realiseren bij de vier speerpunten is voldoende en goed toegerust personeel nodig. Er is sprake van vergrijzing op de arbeidsmarkt en van een mismatch tussen vraag en aanbod (grote vraag naar ICT/technisch geschoold personeel). Digitalisering/AI kunnen een oplossing zijn maar geven ook nieuwe uitdagingen. Onderwijs/arbeidsmarkt en digitalisering vergen permanente aandacht en actie.

De speerpunten zijn vertaald in opgaven.

Groene chemie

Emmen is deel van het industriecluster Noord-Nederland en heeft een groot chemiecluster. Groene chemie is sterk ontwikkeld en beschouwen we in het economisch beleid als onze krachtsector.

De “bioplastics” ontwikkeld in Emmen kwamen op Koningsdag 2024 landelijk in beeld. Versterken en uitbouwen van deze sector is prioriteit. Onze ambitie is: Europees koploper voor circulair plastics. Greenwise Campus heeft hier een verbindende functie.

We verkennen de ontwikkelingen in de Duitse grensregio. In onder meer Lingen is een groot chemiecluster. Kennisdeling en waar meerwaarde, samenwerking draagt bij aan de positionering van onze grensregio.

Circulaire economie

In 2050 werkt Emmen volledig circulair. Daartoe is een Actieplan circulaire economie opgesteld. Dit richt zich op de gemeente. Circulair werken is een Europese doelstelling en om deze reden Duitse grensregio eveneens actueel. Greenwise Campus heeft ook in dit domein een verbindende functie. Kennisdeling in de grensregio maar ook benutten van grondstoffenstromen is kansrijk.

Energietransitie inclusief waterstof

In 2050 werkt Emmen energieneutraal. Ook deze opgave vloeit voort uit Europees beleid. In Duitsland is gestopt met kernenergie en wordt fors geïnvesteerd in wind, zon en waterstof. Greenwise Campus is het verbindende ecosysteem.

Alle bedrijven in Emmen, maar vooral de grootste energieverbruikers, staan voor de uitdaging hun energieverbruik terug te dringen en alternatieven voor fossiele energie in te zetten. Gemeente Emmen is deel van de hydrogenvalley Noord-nederland. De grensoverstijgende verbinding van de backbone waterstof kan nieuwe kansen bieden voor de industrie in Emmen. Waterstofkansen zijn er voor Getec in Emmen en met GZI-Next krijgt Emmen een kleinschalige productielocatie.

We kunnen leren van elkaar in het grensgebied, ondanks verschillen in beleid. Maar ook samenwerken op het gebied van energietransitie. Daarbij is samenwerking met Stadt Lingen kansrijk. Emmen is met Lingen verbonden via het waterstofnetwerk. We zijn deelnemer in het project GRITH: Green Renewable Industrial Transition Hotspots. Daarnaast verkennen we verdere samenwerkingsmogelijkheden met Meppen en Haren. Met Haren werkten we samen in het SEREH-project.

Bereikbaar en gezond

Een aantrekkelijke en economisch sterke regio functioneert alleen als er sprake is van goede verbindingen per weg, per spoor en per openbaar vervoer. In de Stedenkring Zwolle-Emsland maken we ons sterk voor een doorgaande, verdubbelde E233. Met het samenwerkingsverband rond de spoorverbinding Emmen-Rheine versterken we de bereikbaarheid per spoor. Met de Noordelijke partners en de EmsAchse blijven we ons inzetten voor realisering van de Nedersaksenlijn. Deze spoorlijn van Groningen via Emmen naar Twente is een belangrijke impuls voor de bereikbaarheid, leefbaarheid en economie. De Nedersaksenlijn sluit aan op de spoorverbinding naar Rheine en is daarmee ook voor onze Duitse partners van belang!

We kijken ook naar fietsverbindingen over de grens en bereikbaarheid per bus. Voorheen bestond de busverbinding Emmen-Meppen. Met nieuwe mobiliteitssystemen is een verbinding wellicht weer een optie. Met de provincie Drenthe willen we verkennen of we de buslijn Emmen-Meppen kunnen terugbrengen.

Emmen maakt een SUMP: een sustainable mobility plan. Slimme mobiliteit is een thema dat ook grensoverschrijdend belangstelling heeft. Het voornemen is dat de Landkreis Emsland en provincie Drenthe een grensoverschrijdend mobiliteitsoverleg instellen, waarin de gemeente Emmen participeert.

Gezond staat voor het stimuleren van het concept positieve gezondheid/Healthy aging. Vergrijzing en ontgroening is een thema in de grensregio. Gemeente Emmen onderschrijft het concept positieve gezondheid. Daar waar dit een relatie heeft met economie en met de leefbaarheid in de grensregio pakken we kansen die zich voordoen vanuit de Duitslandagenda. Greenwise Campus heeft een verbindende functie als het gaat om zorg en technologie.

Dwarsverbanden: arbeidsmarkt/onderwijs en digitalisering/AI

Digitalisering /AI vormen een dwarsverband door vier thema's heen. Het project BiCoNet is een voorbeeld van een grensoverschrijdend project over digitale vernieuwing en toepassing van AI in productieprocessen bij mkb bedrijven. Digitale vernieuwing is een thema in de grensregio. Waar mogelijk verbinden we ontwikkelingen en zoeken naar kansrijke samenwerkingsverbanden.

Onderwijs/arbeidsmarkt is ook een dwarsverband door de vier thema's in. Bij alle thema's is aan de orde speelt de human capital vraagstuk: het zorgdragen voor voldoende en kwalitatief toegerust personeel, het behouden van medewerkers en studenten in onze grensregio, het behouden en versterken van onderwijsinstellingen en campusontwikkelingen. We verbinden ontwikkelingen/initiatieven en zoeken naar kansrijke samenwerkingsverbanden. Zo werken we met het UWV, het Rijnland Instituut, de Eems Dollard Regio (EDR), en de Arbeitsagentur aan een verkenning naar een Cross Border verband voor een 360-graden arbeidsmarkt.

Bedrijven(netwerken) met elkaar in contact brengen samen met Ondernemend Emmen en de Ems Achse is daarbij van belang. De organisatie van handelsmissies is op ander schaalniveau zinvol en is taak voor de provincie(s). We kunnen wel het bedrijfsleven in Emmen aan deze initiatieven verbinden en met Ondernemend Emmen en de Ems Achse lokale bijeenkomsten faciliteren.

Naast de economische opgaven zijn de volgende opgaven actueel in de Duitslandagenda:

Veiligheid en ondermijning

Grensregio's zijn gevoelig voor grensoverschrijdende criminaliteit. De grens is vaak een barrière bij (bestuurlijke) handhaving. Binnen de EDR is ondermijning geagendeerd en vindt samenwerking plaats om tot bestuurlijke informatie-uitwisseling en afstemming van de aanpak te komen.

Mogelijk kan hier een Interreg-project uit volgen. Via de vakinhoudelijke lijn openbare orde en veiligheid is de gemeente Emmen betrokken bij het overleg in EDR-verband.

Ondermijning is ook een thema in het bestuurlijk netwerk VNG-grensgemeenten en de bestuurlijke samenwerkingsagenda. Ook langs die lijn maken grensgemeenten zich sterk voor verbeterde samenwerking.

Recreatie & toerisme

Met Wildlands Adventure Zoo heeft Emmen een belangrijke trekker van Duitse toeristen in de gemeente. Er komen veel Duitse bezoekers. Marketing Drenthe, Recreatieschap Drenthe en TIP Emmen richten zich op deze Duitse bezoekers en werken samen met Duitse partners.

Met het grensoverstijgende Natuurpark Moor-Veenland hebben we een sterk voorbeeld van een samenwerking gericht op het behoud en beheer van de karakteristieke kwaliteiten van natuur en landschap. Het Natuurpark ondersteunt de samenwerking tussen de Natuurparkleden aan weerszijden van de grens. De samenwerking richt zich op het realiseren van natuur - en milieuvriendelijke recreatiemogelijkheden en het coördineren van de toeristische ontwikkeling. Verder is de educatie en voorlichting over natuur, landschap en cultuurhistorie een belangrijke taak. Er liggen tevens kansen voor gezamenlijke acties rond vaarrecreatie over de Veenvaart Erica-Ter Apel en de Ems.

Binnen het beleidsveld weten partners elkaar al goed te vinden. Dit zal versterkt worden door de herstart van het toeristisch-recreatief platform binnen de EDR-regio waarin Emmen zal deelnemen.

Nachbarschaft/Naoberschap

We willen de relaties met onze Duitse buurgemeenten Meppen, Haren, Twist, Emlichheim, de Landkreis Emsland en de Landkreis Grafschaft Bentheim duurzaam versterken door periodiek werkbezoek en uitwisseling. Thema's die beide partners actueel vinden, kunnen we onder deze noemer oppakken. Bij initiatieven of gebeurtenissen in de grensregio met gevolgen over de grens, maken we ons sterk voor gelijke participatie van onze inwoners. Denk aan onder meer windmolens. We nemen daarbij het Traktaat van Meppen in acht.

Ook stimuleren we uitwisselingen van inwoners in de grensregio. Hoewel we elkaars winkelcentra en attracties goed weten te vinden, willen we inwoners meer betrekken bij ontwikkelingen in de grensregio. Een project als Buurtaal is een goed voorbeeld hoe we in het basisonderwerp aandacht besteden aan de taal en cultuur van het buurland. Op grond van de Beleidsregel subsidieverlening Stimulering Internationale Bewustwording gemeente Emmen zijn bijdragen mogelijk voor internationale samenwerking, internationale bewustwording en grensoverstijgende initiatieven, veelal op cultureel-sportief gebied. Het subsidieplafond is 35.000 euro per jaar.

5. Instrumenten

Voor de uitvoering van de Duitslandagenda hebben we verschillende instrumenten: kennis- en informatie-uitwisseling, netwerken en samenwerken in projecten.

Kennis- en informatie-uitwisseling vindt op verschillende niveaus plaats en in verschillende netwerken plaats. Met onze Duitse buurgemeenten maar ook op bijv. een Hydrogen Cross Border Congres.

Samenwerken begint met elkaar leren kennen. In het elkaar leren kennen investeren we. Er zijn verschillen in bestuurlijke organisatie en in cultuur. Daarom is er tijd nodig om elkaars vertrouwen te winnen. Dit doen we via bilaterale contacten waarbij we zoveel mogelijk de relevante partners uit het ecosysteem betrekken.

Daarnaast is de gemeente Emmen bestuurlijk en ambtelijk deelnemer in diverse netwerken. We gaan kort in op deze netwerken en hun belangrijkste ontwikkelingen.

Eems Dollard Regio (EDR)

Dit samenwerkingsverband van Duitse en Nederlandse gemeenten bestaat al meer dan 45 jaar. De regio beslaat een groot gebied. Het programmagebied omvat de provincies Groningen, Drenthe en Fryslân met aan Duitse zijde het noordwestelijke deel van de deelstaat Niedersachsen. De belangrijkste ontwikkelingen in de komende jaren: vertaling van de Strategie No(o)rd 2020+ in concrete projecten, het (opnieuw) betrekken van de provincies bij de samenwerking en de positionering van het Grens Informatie Punt (GIP). Bij de EDR is ook het projectbureau Interreg VI A Deutschland-Nederland ondergebracht. Daar is het benutten van subsidiemiddelen een aandachtspunt en de toekomstige ontwikkelingen in relatie tot de cohesiefondsen.

De gemeente Emmen is lid van de EDR en betaalt een jaarlijkse ledenbijdrage. De portefeuillehouder Duitslandagenda is lid van het Bestuur en de Ledenraad. Een raadslid is lid van de Ledenraad. Ambtelijk is de gemeente Emmen vertegenwoordigd in de Strategiegroep.

Een van onze ambities is het versterken van de netwerk- en lobbyrol van de EDR en het benutten van uitvoeringscapaciteit van partners in de regio. Zo zien wij goede mogelijkheden om EDR te verbinden met het Rijnland Instituut in een opdrachtgevers-opdrachtnemersrelatie bij het uitvoeren van het strategisch portfoliomanagement: het ophalen van de marktvraag bij bedrijven/kennisinstellingen, het aanjagen van projecten en het verbinden van projectpartners.

Rijnland Instituut

In 2024 bestond het Rijnland Instituut tien jaar en gemeente Emmen is vanaf het begin partner en financier. We beschouwen het Rijnland Instituut als deel van de kennisinfrastructuur in Emmen. Het samenwerkingsverband van NHL Stenden, Drenthe college, Alfacollege en de Hochschule Osnabrück, vestiging Lingen, heeft een uniek grensoverstijgend netwerk ontwikkeld van onderwijs, bedrijfsleven en overheid op gebied van onderwijs en arbeidsmarkt. Binationale curricula, kenniswerkplaatsen en toepassing van AI in het mkb (project BiCoNet) zijn activiteiten die bijdragen aan de ontwikkeling van de regio.

Maar het Rijnland Instituut is bij meer thema's in de regio betrokken, zoals groene chemie, reshoring en gezondheidzorg.

Er is een nieuw Masterplan voor de jaren 2024-2028. Volgens het Masterplan wil Rijnland Instituut zich meer profileren als aanjager van projecten en als verbinder naar de Duitse grensregio en Duitse partners. Hiermee is sprake van een doorontwikkeling van een functioneel netwerk naar een kennis- en expertise centrum voor operationalisering van grensoverstijgende samenwerking in de regio. We zijn verheugd te constateren dat provincie Drenthe in haar derde Duitslandagenda de rol van het Rijnland Instituut als expertisecentrum erkent.

Het Rijnland Instituut heeft een Expertgroep, samengesteld uit vertegenwoordigers uit bedrijfsleven, mbo/hbo/wo en overheden, waarin de gemeente Emmen deelneemt. De gemeente Emmen geeft jaarlijks subsidie aan het Rijnland Instituut.

GROS Noord-Nederland

GROS "Grensoverschrijdende samenwerking Noord-Nederland" is het samenwerkingsverband van de vier Noord-Nederlandse provincies met Nedersaksen op basis van de Samenwerkingsagenda Nederland-Nedersaksen uit 2020. Aan Nederlandse zijde is een overlegstructuur ingericht met een bestuurlijk (en ambtelijk) overleg GROS. Ook de grensgemeenten zijn vertegenwoordigd. Een belangrijke ontwikkeling is een sterkere sturing op de thema's, het meer betrekken van Duitse partners bij de thema's en de positionering naar de Duitse partners. Thema's in GROS Noord-Nederland zijn: economie & handelsbevordering, arbeidsmarkt, onderwijs en taal, energie & klimaat, infrastructuur & bereikbaarheid, water & natuur.

VNG Grensgemeenten

Een bestuurlijk (en ambtelijk) netwerk van alle gemeenten aan de grens met Duitsland en België. Werkt op basis van een bestuurlijke werkagenda. Belangrijke ontwikkeling is de positionering van dit netwerk naar andere VNG-commissies waar de inhoudelijke thema's aan de orde komen en de ontwikkeling naar een zelfstandig netwerk (naar model G40/P10). Via VNG Grensgemeenten communiceert het Ministerie van Binnenlandse Zaken over het Nationaal Programma Vitale Regio's

(onder meer energiearmoede, grensstatistiek en leidraad grenseffecten bij rijksbeleid en -wetgeving).

Stedenkring Zwolle-Emsland

De realisering van volledige wegverbinding E233 komt dichterbij maar een blijvende lobby en “vinger aan de pols” houden is nodig. Belangrijke ontwikkelingen zijn een hernieuwde ondersteuningsverklaring van de leden, het uitnodigen van nieuwe leden en de invulling van nieuwe samenwerkingsthema's rond de wegverbinding. De gemeente Emmen betaalt een jaarlijkse bijdrage en neemt deel in het bestuurlijke en ambtelijke overleg.

Regio Deal II -flankerend thema “grensontkennend werken”

Er is een (ambtelijke) werkgroep Duitsland binnen de Regio Deal II, waaraan gemeente Emmen deelneemt. Deze rapporteert via de programmamanager aan de stuurgroep Regio Deal waarin de portefeuillehouder Duitslandzaken deelneemt. Belangrijk uitgangspunt voor de grensoverstijgende samenwerking in de Regio Deal (360-graden leefomgeving) is dat aangesloten wordt bij de Duitslandagenda's en bestaande netwerken van de partners. Ook worden eerst Europese en regionale financiering verkend en dan pas financiering op basis van de Regio Deal. Het streven is bij alle projecten na te gaan of grensoverstijgend samenwerken een meerwaarde heeft. De looptijd van de Regio Deal is 2024-2027. Er is een overleg geweest met de Duitse partners om de Regio Deal te introduceren en als basis voor toekomstige samenwerking. Dit is de aanzet tot ontwikkeling van een duurzamer grensoverstijgende samenwerking met genoemde partners. Het Rijnland Instituut krijgt opdracht om in 2025-2027 de partners te ondersteunen bij de operationalisering van de samenwerking.

Samenwerking met Stadt Lingen

In 2019 zijn de eerste contacten voor een economische samenwerking met Stadt Lingen gelegd. Door corona lag de samenwerking tijdelijk stil maar in 2022 zijn gezamenlijk workshops gehouden waarin diverse samenwerkingsthema's zijn gedefinieerd. Dit is uitgemond in onder meer het BiCoNet-project (AI-toepassingen in mkb), een uitwisseling samenwerking tussen de twee theaters en het project EmBaGe (waterstof en hernieuwbare energie bij gemeentewerken/Bauhof). Er vindt momenteel een verkenning plaats naar de vorming van een gezamenlijke duurzame en smarte regio. Het Strategiepapier voor de samenwerking aan een 'Duurzame en smarte regio' is gereed. Bij beide steden is behoefte aan het concretiseren van de samenwerking in gezamenlijke projecten. Periodiek is er ambtelijk overleg, ad hoc bestuurlijk overleg. In het Strategiepapier zal de governance nader worden uitgewerkt. In het voorjaar van 2025 zal, bij het 1050 jarig bestaan van Lingen, een bestuurlijk overleg plaatsvinden waar het Strategiepapier via de samenwerkingsverklaring bevestigd wordt.

Samenwerken in projecten

Naast de deelname in de netwerken zijn er contacten met Duitse partners bij projectontwikkeling en – uitvoering. Hiermee doelen we op projecten waarvoor subsidie is verkregen vanuit het Interreg-programma Deutschland-Nederland en/of andere subsidieprogramma's.

Actueel zijn – naast de al genoemde projecten BiCoNet, EmBaGe en Binationale curricula – de verkenning cross border verband samenwerking 360 graden arbeidsmarkt en de verkenning van EURES-lidmaatschap gemeente Emmen, het project Aanleg van de spoorcorridor Emmen-Coevorden-Rheine en ketenmobiliteit/promotie van de verbinding, het project Place-to-be (verkenning groene chemie Emsland) en Reshob (reshoring in de regio).

In voorbereiding zijn: projecten rond kommunale Seniorenplanung/seniorenbeleid, KI in der Verwaltung (AI bij de gemeente) en crisismanagement bij energienetwerken. In bijlage 1 staan de te bereiken mijlpalen weergegeven.

Bij projectsamenwerking is uitgangspunt dat de vakinhoudelijke teams participant zijn. Voor de arbeidsmarktprojecten is dat tevens de Arbeidsmarktregio Drenthe (AMRD).

6. Rollen gemeente

Bij de speerpunten in de Duitslandagenda kan de gemeente een initiërende, stimulerende of faciliterende rol vervullen. Bij de andere thema's zal de rol faciliterend zijn. Faciliteren houdt in

partijen informeren, verbinden en waar nodig verwijzen naar bijvoorbeeld de EDR of het Rijnland Instituut. Op de speerpunthema's zal de gemeente ook zelf projecten initiëren of partijen gericht stimuleren en/of faciliteren.

Met deze Duitslandagenda willen we de interne coördinatie verbeteren. Vanuit de portefeuille Duitslandsamenwerking vindt coördinatie plaats op alle contacten en samenwerking met Duitse partners. Dit in het belang van goed relatiebeheer en afstemming tussen de beleidsthema's met als doel een integrale aanpak richting de doelstelling van de Duitslandagenda.

De burgemeester vervult een rol bij het relatiebeheer. Duitse partners hechten waarde aan goede bestuurlijke contacten. De Duitse burgemeesters hebben vanuit hun politiek bestuurlijke voortrekkersrol een sterke rol bij bestuurlijke contacten en netwerken.

7. Zichtbaarheid en profilering

Door de speerpunten en focus kan Emmen zich gericht profileren naar de Duitse samenwerkingspartners. Deze profilering betekent ook dat Emmen gericht netwerken/potentiële partners zoekt in de grensregio.

Met de Duitslandagenda kan de inzet van Emmen beter zichtbaar worden gemaakt. In het bijzonder ook naar de raad van de gemeente Emmen. In het verlengde van de EU-strategie gaan we de raad(scommissie) periodiek informeren over de voortgang rond de uitvoering van de Duitslandagenda.

8. Financiering Duitslandagenda

De vaste jaarlijkse kosten van lidmaatschappen netwerken bedragen:

- lidmaatschap EDR € € 14.752 (2025)
- lidmaatschap Stedenkring Zwolle-Emsland € 5.000 (2025)

Voorts verlenen we jaarlijks een subsidie van € 50.000 (2025) aan het Rijnland Instituut te Emmen.

Projectmatige financiering vindt plaats door betrokken vakinhoudelijke team met eventueel externe financiering uit Regio Dealgelden, Interreg A Deutschland-Nederland of overige externe subsidies.

Bijlage 1 Mijlpalenoverzicht Duitslandagenda

Mijlpalenoverzicht Duitslandagenda gemeente Emmen (kleur geeft moment/gepland moment van realisatie aan)												
Mijlpalen met acties	2025				2026				2027			
	Q1	Q2	Q3	Q4	Q1	Q2	Q3	Q4	Q1	Q2	Q3	Q4
Samenwerking Stadt Lingen												
Letter of Intent Ondertekening 02 juli 2025												
KI in der Verwaltung Projectaanvraag gereed												
Kommunale seniorenplanung KPF-project in uitvoering												
Krisenmanagement Projectverkenning gereed												
Verbinding campussen Expertmeeting												
Economische thema's												
Place to be: groene chemie KPF gereed/ concept-vervolg												
BiCoNet uitvoering												
Cross Border 360 graden arbeidsmarkt/ Projectvoorstel gereed												
Lidmaatschap EURES Gemeente Emmen												
Project Reshob: start in Regio Deal												
Vervolg project Binationale Curricula Rijnland Instituut (n.t.b.)												
Overige thema's												
Werkbezoeken buurgemeenten												
Binationale curricula EU-lobby												
Regiodeal: Duitslandthema Flankerend thema												
GROS Grenslandreis in Emmen 5 juni 2025												